

AUTORSKÁ PRÁVA PŘI TVORBĚ DIGITÁLNÍCH UČEBNÍCH MATERIÁLŮ

1.

Autorský zákon, základní pojmy

Jaký právní předpis tuto problematiku upravuje?

Zákon č. 121/2000Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

viz:http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=121%2F2000&number2=&name=&text=

Co je předmětem ochrany?

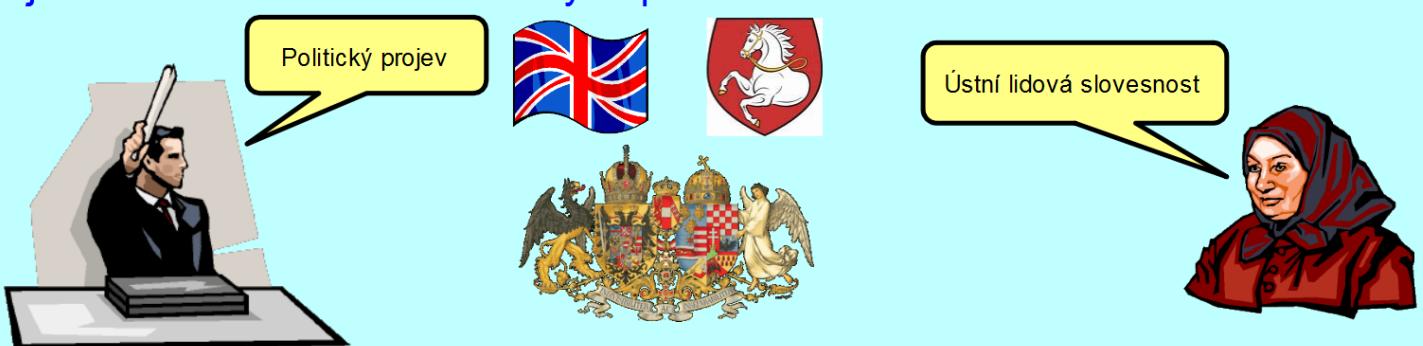
Autorskými díly jsou např. **díla slovesná, divadelní, výtvarná, kartografická, hudební, audiovizuální, díla architektonická, díla užitého umění** a další. Autorský zákon konkrétní výčet autorských děl nevymezuje, může jít o jakékoli dílo, které naplňuje podmínky dané autorským zákonem.

Příklad: Autorským dílem bývá např. učebnicový odborný výklad, ilustrace, hudební dílo s textem nebo bez textu, počítačový program, film, mapa, divadelní hra, dílo architektonické, obrazové logo, www (webová) stránka, fotografie.

Co není předmětem ochrany?

Jde o díla úřední, výtvory tradiční lidové kultury za zákonem stanovených podmínek, politický projev a řeč přednesenou při úředním jednání za zákonem stanovených podmínek.

Příklad: Dílem úředním jsou např. právní předpisy, státní hymna, státní znak, městský znak; výtvory tradiční lidové kultury jsou tzv. díla folklorní. Politickým projevem je pak např. novoroční projev prezidenta, řečí přednesenou při úředním jednání je např. obžaloba přednesená státním zástupcem.

Co je považováno za užití díla?

Jedná se zejména o **rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování a sdělování veřejnosti**.

Příklad: V případě zpřístupňování autorských děl prostřednictvím internetu jsou autorská díla chráněna stejným způsobem a ve stejném rozsahu jako v případě klasických způsobů. To, že **je jakékoli autorské dílo k dispozici na internetu, v žádném případě neznamená, že je bez dalšího poskytnuto veřejnosti k volnému použití** - internet ani jiná počítačová síť nemá z hlediska autorského zákona jakýkoli vliv ani na vznik, ani na rozsah či obsah autorskoprávní ochrany autorských děl, neboť jsou pouze **technickým prostředkem sloužícím k využití autorských děl**.

Co je bezúplatná zákonná licence?

Jedná se zjména o **citace**. Do práva autorského nezasahuje ten, kdo:

- a) cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů,

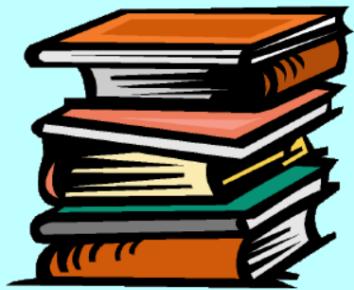

b) zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům, pro objasnění jeho obsahu, **drobná celá zveřejněná díla**,

c) užije zveřejněné dílo v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům;

Vždy je však nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen. (Nestačí tedy pouhé uvedení pramenu v seznamu literatury).

Ovšem!!!

Autorský zákon však připouští možnost citací coby zákonných licencí pouze pro účely kritiky, recenzí a dále k vyučovacím a vědeckým účelům, to však pouze pro nekomerční užití. S ohledem na účel citací lze mít za to, že nekomerční či nevýdělečnou povahu je třeba vztahovat k užití citace, nikoli díla, do kterého je citováno.

Jaká je zákonem předepsaná forma pro citaci?

Zákon žádnou specifickou formu citace nepředepisuje. Uvádí pouze, že je potřebné uvádět **název díla, pramen a autora**, jsou-li tyto údaje k dispozici. Doporučujeme proto tyto údaje uvádět způsobem obvyklým v daném oboru, pokud neexistuje žádná zvyklost, stačí tyto údaje uvést na viditelném místě.

Příklad citací dle normy ISO 690 - doporučeno pro projekty OPVK

Citace monografie:

autor(ři).: Název (podnázev). vydání, místo vydání, rok vydání. ISBN.

Anděl, J., Mareš, R.: Evropa. 1. vyd., Olomouc, 2001. ISBN 80-7182-115-2.

Citace článku (periodika):

Autor. Název článku. Název zdrojové publikace. Rok vydání, ročník, číslo, citované strany. ISSN.

Kubeš, T.: Ukryté kláštery Moldavska. Lidé a Země. 2010, roč. 59, č. 01, 98 - 105. ISSN 0024-2896.

Sborníky:

Autor příspěvku: Název příspěvku. In Autor sborníku: Název sborníku. Místo vydání: Vydavatelství, rok vydání, strana. ISBN.

FOUČKOVÁ, M.: Reinkarnace a hlubinná terapie. In WHITTON, J. L. a FISHER, J. Život mezi životy. Brno: Bollingenská věž, 1992, s. 9-14. ISBN.

Článek v elektronickém periodiku:

Autor: Název článku. Název periodika [online], rok vydání, č. vyd. URL:. ISSN.

*Pacner, K. Jak zemřel Gagarin? Nová podivná verze. Neviditelný pes [online], 2010, no. 14. URL:
<http://neviditelnypes.lidovky.cz/historie-jak-zemrel-gagarin-nova-podivna-verze-flo-1212-673X>.*

Citace řadíme abecedně, podle jmen autorů, resp. chronologicky.

Citace v textu:

a/ poznámka pod čarou

(V textu práce):

"Je docela možné, že není místo pro každého z nás...."²

(V poznámkách pod čarou vypadají záznamy následovně):

2 Capote, T.: Luční harfa. Praha, SNKLU, 1965. s. 137.

b/ číselné citace

(V textu práce):

"Je docela možné, že není místo pro každého z nás...." (33)

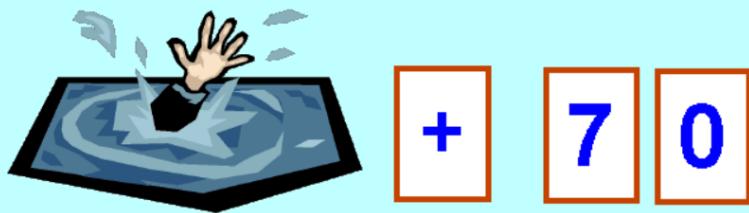
(V soupisu citací na konci práce):

33 Capote, T.: Luční harfa. Praha, SNKLU, 1965. s. 137.

Někdy je uváděn i překladatel.

Jak dlouho majetková autorská práva trvají?

Majetková autorská práva trvají ve většině států světa (včetně Evropské unie a USA) obecně **po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti**. Potom jde o **díla volná** a mohou být bez dalšího svolení a bezúplatně užita.

Holcová, I. a kol.: Ochrana autorských práv. <http://aplikace.msmt.cz/PDF/MRZVManualautorskepravozverejnenou.pdf>

2.

Jak tedy správně postupovat?

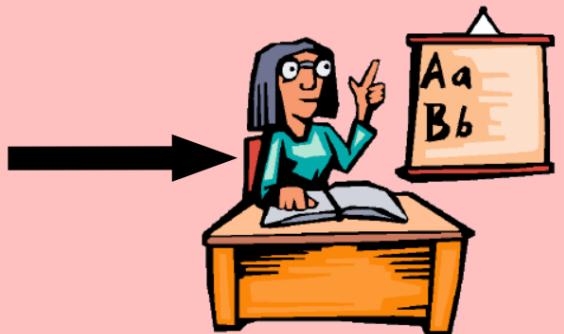
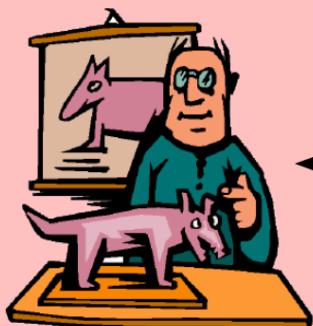
A/

**Systematicky vytvářet, sbírat a používat vlastní zásobu materiálů -
fotografií, flashí, videí atp.**

B/

Vyměňovat, získávat takové materiály z dalších škol a od dalších kolegů, např. škol, které vytvořily takovéto materiály v rámci projektů a grantů. (V podmínkách grantů je bezplatné šíření vzniklých materiálů)

C/

Použít díla, na která se nevztahují autorská práva (lidová tvorba, neznámý autor, politické a úřední dokumenty, státní symboly ... apod. Přesně určuje Autorský zákon).

Dyž sem šel za milou Po lúce chodila
A já sám K Budějicům cesta,
U našich stájů Okolo Třeboně

*Příklad: Potřebujete v hodině ČJ vysvětlit rým. Není nutno hned hledat autora a podepisovat smlouvy. Využijte lidovou píseň nebo baladu. **Pozor!** Musí se jednat skutečně o lidovou tvorbu. Fakt, že se jedná o text dechovky neznamená, že to je česká lidová.*

D/

Uzavřít dohodu s autorem (vlastníkem autorských práv). Zde zdůrazňuji, že takovouto dohodu je nutno mít písemně. A to i při bezplatném poskytování práv k užívání. Takováto dohoda by měla obsahovat tyto údaje: Název díla, jméno autora, rozsah práv, délka trvání smlouvy, jmenovitě komu jsou práva vyhrazena a za jakým účelem. Doporučuji se poradit s právníkem.

POZOR!!! U literárních děl jako jsou básně, povídky, próza i texty lze použít jen část díla bez souhlasu vlastníka, ale musí se uvést přesný název díla a jméno autora (citace).

E/

Za použití díla zaplatíte autorovi poplatek. Toto řešení považuji za krajní a ve školách asi nejméně používané. Nicméně i zde je písemná smlouva podmínkou a nedoporučuji používat dílo před podepsáním smlouvy

F/

Stáhnout obrázky a hotové prezentace a další materiály ze speciálních serverů, webů a portálů k tomuto speciálně určených, kde je jasně řečeno (napsáno), že lze tyto materiály volně stáhnout a používat. Pozor!!! Většinou se smí volně používat, ale nikoliv vydávat za své nebo dokonce prodávat a podobně. Je tedy nutná citace.

(Podrobněji v bodu 3).

Důležité upozornění!!!

Vždy je třeba ošetřit i vlastní autorská práva.

Pro začátek bych na všech vytvářených materiálech - prezentacích doporučil uvádět:

**Autora včetně kontaktu na něj, název díla, datum vzniku + text:
"Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení.
Jakékoli další využití podléhá autorskému zákonu".**

Je dobré také uvést celý kontakt osoby, na kterou se mohou obrátit. Tuto formulaci lze uvést na konci prezentace nebo u souboru materiálů jako přiložený textový soubor.

Hubatka, M.: Stručný výklad Autorského zákona z pohledu škol a školských zařízení.

<http://www.moderniporadce.cz/strucny-vyklad-autorskeho-zakona-z-pohledu-skol-a-skolskych-zarizeni.a6.html>

3.

Konkrétní zdroje

A/ Knihovna prostředků ACTIV

Součást SW ACTIVstudio/ACTIVInspire. Není nutno řešit autorský zákon. Licence, umožňující další volné šíření všech objektů, byla zakoupena společně se SW. Na instalačním mediu jsou k dispozici i další jazykové mutace knihoven.

R/ Resources Books

Promethean Planet
The World's Largest Interactive Whiteboard Community

Home My Planet Community Resources Professional Development Store Support 0 Items €0.00 View Cart

Keywords, Subject Search Resources Advanced Search

► Home ► Search:Resources

Add Search Criteria

Resource Type

Age Range

Subject Area

File Format

Show More Options

Publisher Created Resources in the Planet Store from as low as €1.00

The Greeks: Lesson 1 €3.00

The Greeks: Lesson 2 €3.00

The Greeks: Lesson 3 €3.00

The Greeks: Lesson 4 €3.00

Sort By Relevance Results 12 Displaying results 1 - 12 of 40108

Social Constructivism and Open Source Software

KS3 History: Out of the Classroom into the Village

KS1 Drama in Maths - Drama for Learning

Functional Skills

TOP 5 Meet the needs of the 21st century classroom. Join Promethean Planet!

The screenshot shows the Promethean Planet website interface. At the top, there is a navigation bar with links for Home, My Planet, Community, Resources (which is highlighted with a red arrow), Professional Development, Store, and Support. The user is signed in as 'bisacek'. Below the navigation bar is a search bar with fields for 'Keywords, Subject' and 'Search Resources', along with a 'Search' button and an 'Advanced Search' link. To the right of the search bar is a shopping cart icon showing '0 Items €0.00 View Cart'. The main content area features a banner for 'Publisher Created Resources in the Planet Store from as low as €1.00' with a link to 'View more Publisher Resources'. Below the banner, there is a grid of four resource cards for 'The Greeks: Lesson 1', 'The Greeks: Lesson 2', 'The Greeks: Lesson 3', and 'The Greeks: Lesson 4', each with a price of €3.00 and 'Preview' and 'Download' buttons. Further down, there are sections for 'Social Constructivism and Open Source Software', 'KS3 History: Out of the Classroom into the Village', 'KS1 Drama in Maths - Drama for Learning', and 'Functional Skills', each with a 'View' and 'Download' button. On the left side, there is a sidebar titled 'Add Search Criteria' with dropdown menus for 'Keywords, Subject', 'Resource Type', 'Age Range', 'Subject Area', and 'File Format', and a 'Show More Options' button. A large green 'TOP 5' logo is visible on the left.

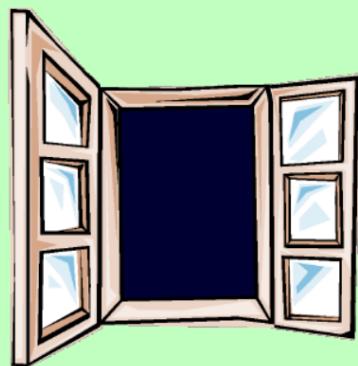
C/ Vlastní materiály a materiály vyměněné s kolegy
Vždy se jménem autora a souhlasem s dalším šířením děl.

D/ Hypertextové odkazy (vídea, hudba, flash...)

E/ Výtvory tradiční lidové kultury

F/ Otevřené galerie (Open source galleries)

Public Domain* nebo *Creative Commons - autor díla se rozhodl, že dovolí svoje dílo volně užívat, bez nároku na další ochranu (PD), nebo materiály lze použít za přesně stanovených podmínek (CC).

1) Licence Public Domain

Příklad použití objektu s licencí Public Domain, včetně citace. Stačí uvést zdroj.

<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prague01.jpg>>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prague01.jpg>

2) Licence Creative Commons

Příklad použití objektu s licencí Creative Commons, včetně citace.

Autor:Li-Sung, licence Creative Commons, BY-SA,
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pam%C3%A1tn%C3%ADk_na_V%C3%ADtkov%C4%9B.jpg

Autor:Li-Sung, licence Creative Commons, BY-SA,
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pam%C3%A1tn%C3%ADk_na_V%C3%ADtkov%C4%9B.jpg

Pozn.: Licence se vzájemně liší dle různě odstupňovaných převedených a vyhrazených práv autora k jeho dílu. Níže jsou licence seřazeny od nejliberálnějších k nejvíce restriktivním:

Upravovat dílo

Označení licence	Práva	Povinnosti			Název licence
BY					Uveďte autora
BY-SA					Uveďte autora – Zachovejte licenci
BY-ND					Uveďte autora – Nezasahujte do díla
BY-NC					Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně
BY-NC-SA					Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Zachovejte licenci
BY-NC-ND					Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla

Dále šířit

Více na: <http://www.creativecommons.cz/zakladni-informace-o-cc/licencni-prvky/>

Všechny CC licence mají společné tyto charakteristiky:

- licence dovolují dílo šířit (i když za různých podmínek)
- licence vyžadují, aby při šíření díla nebo jeho zpracování byly uvedeny údaje o díle (autor, název díla, url, apod..)
- při šíření díla je nutno připojit url odkaz na CC licenci (www.creativecommons.cz)
- licence jsou neodvolatelné (držitel autorských práv má sice právo licenci odvolut, nicméně nemůže zamezit uživatelům nakládat s kopíí nebo modifikací díla, která byla získána/vytvořena v době trvání licence)

Největší galerie:

<http://commons.wikimedia.org> (licence uvedena u každé fotografie a zvukového souboru, u licencí CC uveden i autor)

www.photosearch.cz

<http://www.flickr.comcreativecommons/>

<http://www.freefoto.com>

<http://openphoto.net>

<http://pdphoto.org>

<http://gimp-savvy.com/PHOTO-ARCHIVE>

<http://build.tripod.lycos.com/imagebrowser/photos/>

<http://www.nps.gov/yell/press/images/>

<http://www.visipix.com/>

... a mnoho dalších.

Podrobnosti k jednotlivým galeriím např. na

<http://old.rvp.cz/soubor/00830-otevrene_galerie.pdf>.

ZÁVĚR:

Je nezbytné na poslední straně uvést seznam literatury a pramenů, svolení k dalšímu šíření a kontakt na autora.

Novák, A.: Problematika autorských práv. Praha, 2009.

Novák, B.: Projekty. Olomouc, 2009.

Všechny uveřejněné odkazy [cit. 08-12-2009] dostupné pod licencí public domain na

<http://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page>

Odkaz na straně 5 dostupný pod licencí Creative Commons (autor uveden pod obrázkem).

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoli další využití podléhá autorskému zákonu.

Děkuji za pozornost!

